

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
СУЧАСНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ

обов'язкова

Освітньо-професійна програма **«Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»**

Спеціальність **012 Дошкільна освіта**

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Рівень вищої освіти **другий (магістерський)**

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

Розробники: **ПАЛАГНЮК Ольга Василівна,**
кандидат психологічних наук,
асистент кафедри педагогіки і психології
дошкільної та спеціальної освіти

Профайл викладача (-ів) **http://preschool.cv.ua/palagnyuk_olga_vasylivna/**

Контактний тел. **+38 (095) 058 641 13**

E-mail: **o.palahnyuk@chnu.edu.ua**

Сторінка курсу в Moodle **<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5661>**

Консультації Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн. Очні консультації: вівторок з 13.00. до 15.00 (ауд. 531, корпус №8 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича). Онлайн-консультації (за попередньою домовленістю): середа з 13.00 до 14.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Силабус навчальної дисципліни «Сучасні психолого-педагогічні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)», галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Сучасні психолого-педагогічні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» читається у IX семестрі і спрямована на формування понятійно-термінологічної бази інтегрованого та інклюзивного навчання; висвітлення науково-теоретичних основ побудови процесу інклюзивного навчання та виховання дітей з вадами психофізичними розвитку за кордоном і в Україні; розкриття можливостей і шляхів впровадження ефективних технологій роботи з дітьми з особливостями розвитку для їхньої адаптації й інтеграції, прийомів, що уможливають забезпечення потреб дітей в інклюзивних умовах загальноосвітнього закладу, специфіку роботи з батьками таких дітей та співпраці з іншими фахівцями. Теоретичні знання та практичні вміння, засвоєні в процесі вивчення курсу є важливою складовою загальної фахової підготовки майбутнього фахівця у галузі здоров'я та інклюзивного навчання дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

2. Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у студентів-магістрантів теоретичних знань про сутність та закономірності сучасних психолого-педагогічних технологій роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в системі інтегрованої та інклюзивної освіти; формуванні професійних компетентностей як здатностей організовувати та реалізувати ефективні психолого-педагогічні техніки, прийоми і методи роботи з дітьми з особливими потребами, співпрацювати з іншими фахівцями закладу освіти, в тому числі командою супроводу (вихователями, дефектологами, логопедами, психологами, соціальними педагогами та батьками) з метою адаптації й інтеграції дітей з ООП як до освітнього, так і соціального середовища в цілому.

3. Пререквізити: Курс «Сучасні психолого-педагогічні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, отриманих під час вивчення таких дисциплін: «Навчальна (педагогічна) практика (в групах дітей дошкільного віку)»; «Теорія та методика співпраці з родинами»; «Основи інклюзивної педагогіки»; «Педагогічна практика (в групах дітей раннього віку)»; «Виробнича (педагогічна) практика (в інклюзивних групах ЗДО)»; «Психодіагностика та психолого-педагогічна корекція дітей дошкільного віку з практикумом»; «Виробнича психологічна практика в ЗДО».

4. Результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Сучасні психолого-педагогічні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» **студент буде знати:**

- базові категорії та поняття навчального предмету;
- основні психолого-педагогічні засади інклюзивного навчання;
- особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі/групі;
- сутність диференційованого викладання, його основних технологій (адаптації та модифікації змісту, процесу, результату, середовища);
- основні чинники та особливості партнерської взаємодії в процесі інклюзивного навчання;
- етапи становлення інклюзії як окремої галузі; методи і форми впровадження;
- міжнародні та національні стандарти прав людини з особливими освітніми потребами на освіту;
- категорії дітей з ООП, медичний і соціальний підходи до розуміння їх проблем;
- концептуальні засади застосування МКФ-ДП;
- сучасні концепції щодо організації освітньої роботи, корекційно-розвивального процесу та психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП;
- теоретико-методологічні засади навчально-виховного та корекційно-педагогічного процесу;
- статус, принципи і підходи у діяльності ІРЦ ;
- статус фахівців ІРЦ, їх посадові обов'язки, етичні вимоги до їх діяльності;
- склад та завдання команди психолого-педагогічного супроводу дитини у закладі дошкільної освіти;
- принципи моделювання і укладання ІПР;
- форми командної підтримки фахівцями ІРЦ, види наставництва;
- сутність, зміст та специфіку впровадження психолого-педагогічних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;
- педагогічні, психологічні, ергономічні та здоров'язберезувальні засади технологій роботи з дітьми з ООП;
- методики та технології психологічної підтримки батьків і педагогів;
- технології педагогічної допомоги та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами;
- особливості використання корекційно-реабілітаційних, здоров'язберігаючих та корекційно-терапевтичних технологій у роботі із дітьми з особливими освітніми потребами;
- специфіку підходів до подолання навчальних і поведінкових труднощів у дітей з ООП;
- теоретичні засади інформатизації процесів інклюзивного навчання.

Студент буде уміти:

- застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних

завдань;

- будувати та підтримувати партнерські стосунки з іншими учасниками інклюзивного навчання (різнопрофільними фахівцями та батьками дітей);

- здійснювати освітній процес із позицій колегіальності та урахування особливих потреб дітей (адаптації/модифікації курикулуму та методики викладання);

- вміти розробляти індивідуальні навчальні плани та програми для дітей з особливими освітніми потребами на основі визначення їхніх потреб і можливостей;

- вільно і осмислено використовувати термінологічний апарат;

- застосовувати у практичній психолого-педагогічній діяльності основні та допоміжні методи дослідження (спостереження, експеримент, опитування та інші);

- з метою здійснення індивідуального підходу до дітей, стимулювання їх інтелектуальної сфери у процесі навчання та виховання і у вільний час вміти визначати рівень розвитку в дітей уваги, сприймання, пам'яті, мислення, уяви, пізнавальної активності за допомогою методик психолого-педагогічного дослідження;

- з метою зміцнення стосунків в дитячому колективі, профілактики розмежування, дезінтеграції та конфронтації на основі знань про особистісно-орієнтований підхід до вихованців вміти своєчасно реагувати на ускладнення в стосунках між ними, регулювати та коригувати їх шляхом педагогічно доцільного планування виховних заходів колективної форми, стимулювати спільну діяльність колективу, створювати необхідні організаційні і психолого-педагогічні умови відповідно до віку дітей.

Студент буде володіти:

- методикою моделювання і укладання ІПР;

- навичками командної підтримки та наставництва;

- методикою впровадження психолого-педагогічних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;

- навичками педагогічних, психологічних, ергономічних та здоров'язбережувальних технологій роботи з дітьми з ООП;

- методикою психолого-педагогічної підтримки батьків і педагогів;

- навичками впровадження технологій педагогічної допомоги та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами;

- методикою корекційно-реабілітаційних, здоров'язберігаючих та корекційно-терапевтичних технологій у роботі із дітьми з особливими освітніми потребами;

- навичками подолання навчальних і поведінкових труднощів у дітей з ООП;

- навичками використання інформаційних технологій в умовах інклюзивного навчання.

Компетентності, визначені стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти:

– *Інтегральна компетентність (ІК)*: Здатність компетентно розв’язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

– *Загальні компетентності (КЗ)*: КЗ5. Здатність працювати в команді; ЗК8. Навички використання інноваційних та комунікаційних технологій;

– *Фахові компетентності спеціальності (КС)*: КС1. Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій; КС3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.; КС5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти; КС11. Здатність обирати та практично застосовувати інструменти (методи, методики, процедури), види, форми та змістове наповнення психологічної просвіти відповідно до визначених напрямів та завдань, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії.

– *Програмні результати навчання (ПРН)*: ПРН2. Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу; ПРН6. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини; ПРН10. Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров’язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб’єкт-суб’єктної взаємодії; ПРН14. Обґрунтовано вибирати та застосовувати ефективні інструменти (методи, методики, процедури), форм та зміст психологічної просвіти, складати та реалізовувати просвітницькі програми, аналізувати і обирати оптимальні педагогічні технології навчання і виховання здобувачів освіти; ПРН16. Визначати та обирати зміст, вид та форму психологічної допомоги відповідно до потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Сучасні психолого-педагогічні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання		
Денна	5	9	4	120	15	–	30	–	75	–	іспит	
Заочна	5	9	4	120	10	–	–	–	110	–	іспит	

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р		л	с	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1 Інклюзивна освіта як стратегічний напрям системи освіти України. Загальні засади психолого-педагогічної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.												
Тема 1. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.	11	1	3	–	–	7	12	1	–	–	–	11	
Тема 2. Організаційно-методичні засади освіти дітей з особливими освітніми потребами. Мережа закладів освіти для дітей з ООП. Підготовка фахівців до роботи з дітьми з ООП та організації інклюзивного освітнього середовища.	11	1	3	–	–	7	12	1	–	–	–	11	
Тема 3. Технології психолого-педагогічного супроводу в освітньому просторі. Технологія командної взаємодії. Корекційно-розвиткова робота як складова інклюзивного навчання.	12	2	3			7	12	1				11	
Тема 4. Індивідуалізація освітнього процесу. Розробка індивідуальної програми розвитку.	10	1	3			6	12	1				11	
Тема 5. Інклюзивна освітня технологізація як процес оптимізації освітнього простору та модель соціального устрою. Розвиток міжособистісних стосунків в умовах інклюзії.	13	2	3			8	12	1				11	
Разом за ЗМ1	57	7	15	–	–	35	60	5	–	–	–	55	

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	с	ла б	ін д	с.р .		л	с	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2 Шляхи, стратегії та методи впровадження психолого-педагогічних технологій в роботі з дітьми з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища.											
Тема 6. Сутність, зміст та специфіка впровадження психолого-педагогічних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Педагогічні, психологічні, ергономічні та здоров'язберезувальні засади технологій роботи з дітьми з ООП. Методики та технології психологічної підтримки батьків і педагогів.	13	2	3	–	–	8	12	1	–	–	–	11
Тема 7. Технології педагогічної допомоги та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами.	12	1	3	–	–	8	12	1	–	–	–	11
Тема 8. Використання корекційно-реабілітаційних, здоров'язберігаючих та корекційно-терапевтичних технологій у роботі із дітьми з особливими освітніми потребами.	13	2	3	–	–	8	12	1	–	–	–	11
Тема 9. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів у дітей з ООП. Впровадження інноваційних технологій для розвитку потенціалу особистості.	13	2	3	–	–	8	12	1	–	–	–	11
Тема 10. Теоретичні засади інформатизації процесів інклюзивного навчання. Інформаційно-комунікаційні технології підтримки інклюзивного навчання в закладах освіти.	12	1	3			8	12	1				11
Разом за ЗМ 2	63	8	15	–	–	40	60	5	–	–	–	55
Усього годин	120	15	30	–	–	75	120	10	–	–	–	110

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студента – один із основних способів оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових аудиторних занять час. Її мета полягає у поглибленні, узагальненні та закріпленні теоретичних знань і практичних умінь студентів з дисципліни.

Самостійна робота студентів здійснюється у формі: підготовки до лекцій (передбачає самостійне вивчення теоретичного навчального матеріалу з кожної теми, наданого в основній та додатковій літературі, конспекті лекцій тощо) і практичних занять (здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного практичного заняття, нормативною документацією а ін.).

№	Назва теми
	Змістовий модуль 1 Інклюзивна освіта як стратегічний напрям системи освіти України. Загальні засади психолого-педагогічної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
1	Тема 1. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.
2	Тема 2. Організаційно-методичні засади освіти дітей з особливими освітніми потребами. Мережа закладів освіти для дітей з ООП. Підготовка фахівців до роботи з дітьми з ООП та організації інклюзивного освітнього середовища.
3	Тема 3. Технології психолого-педагогічного супроводу в освітньому просторі. Технологія командної взаємодії. Корекційно-розвиткова робота як складова інклюзивного навчання.
4	Тема 4. Індивідуалізація освітнього процесу. Розробка індивідуальної програми розвитку.
5	Тема 5. Інклюзивна освітня технологізація як процес оптимізації освітнього простору та модель соціального устрою. Розвиток міжособистісних стосунків в умовах інклюзії.
	Змістовий модуль 2 Шляхи, стратегії та методи впровадження психолого-педагогічних технологій в роботі з дітьми з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища.
6	Тема 6. Сутність, зміст та специфіка впровадження психолого-педагогічних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Педагогічні, психологічні, ергономічні та здоров'язберезувальні засади технологій роботи з дітьми з ООП. Методики та технології психологічної підтримки батьків і педагогів.
7	Тема 7. Технології педагогічної допомоги та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами.
8	Тема 8. Використання корекційно-реабілітаційних, здоров'язберігаючих та корекційно-терапевтичних технологій у роботі із дітьми з особливими освітніми потребами.
9	Тема 9. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів у дітей з ООП. Впровадження інноваційних технологій для розвитку потенціалу особистості.
10	Тема 10. Теоретичні засади інформатизації процесів інклюзивного навчання. Інформаційно-комунікаційні технології підтримки інклюзивного навчання в закладах освіти.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

– поточний контроль (максимально – 50 балів): оцінюється робота студентів на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, виконання практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт;

– рубіжний контроль (максимально – 10 балів за два модулі): за 5-ти бальною шкалою оцінюються модульні письмові роботи у кінці модуля 1 та модуля 2;

– підсумковий контроль (максимально – 40 балів): екзамен. Форма проведення – усно-письмова.

Бал, отриманий на екзамені, сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку.

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

За умов організації освітнього процесу в онлайн-режимі лекційні, семінарські, практичні заняття проводяться на платформах (Moodle, Zoom, Google Meet, Google Classroom, BigBlueButton). Поточне, рубіжне та підсумкове оцінювання (контроль) реалізуються на вказаних платформах у формі виконання розроблених викладачем автоматизованих тестів (система Moodle, Google Forms, Quizlet) тощо.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні проекти, дослідницько-творчі проекти);
- доповіді, реферати, презентації за обраною темою;
- есе;
- розрахункові, графічні, табличні, статистичні та інші роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферування наукової літератури;
- створення структурних (візуальних) схем;
- виконання творчих завдань (доповіді, проекти, огляди тощо).

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин і надання відповідних документів, що їх підтверджують, навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (підстава: оформлений студентом пакет документів, наказ ректора).

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, плагіату. У разі порушення студентом академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота

оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується “Положення про академічну доброчесність в Дніпровському технологічному університеті.

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No2 від 24 лютого 2020 року. URL : <https://drive.google.com/file/d/1aDDzrMzuZ7OA1CervuLzeYLONEosLySV/view?usp=sharing>).

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов’язковим повторним курсом

A – «зараховано» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела,

логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «зараховано» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «зараховано» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

FX – «не зараховано» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «не зараховано» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загально гуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Неформальна освіта

- «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»

(<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-ne-formalnoi-osvity.pdf>)

- «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (Ч.3, п. 3.6)

(<https://www.chnu.edu.ua/media/ujmf2ufm/polozhennia-pro-kontrol-i-otsiniuvannia-rezul-navch-zdobuvachiv.pdf>)

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної освіти забезпечується через оприлюднення вище зазначених документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universitytet/normatyvni-dokumenty/>).

Неформальна та/або інформальна освіти враховуються при поточному і підсумковому контролі за умови наявності у студента сертифікату/свідотства про результати неформальної/інформальної освіти.

Відповідно до робочої програми навчальної дисципліни та рішення кафедри (протокол №1 від 27.08.20) викладач зараховує додаткові бали до індивідуального рейтингу студента при умові, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу та отримані на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra», «Всеосвіта», ГО «Українська асоціація педагогів і психологів початкової, дошкільної та позашкільної освіти» та ін.

Кількість зарахованих балів залежить від обсягу здобутих кредитів і отриманих результатів навчання, однак не більше ніж 20% (20 балів) від загальної кількості (100 балів за курс за системою ЄКТС).

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Бурсова С., Карапузова І. Психологічний супровід дітей в період адаптації до дошкільного навчального закладу. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/10473/1/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9.pdf>
2. *Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. За заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль : Стереарт, 2014. 884 с. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/7828>
3. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*: Збірник наукових статей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Переяслав-Хмельницький, 28-29 березня 2019 р. За заг. ред. Л. О. Калмикової, Н. В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2019. 180 с. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10211/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf>
4. *Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру* : метод. посіб. / авт. кол.; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/718625/1/IRC_razvorot.pdf
5. Колупаєва А. А. *Інклюзивна освіта: технології навчання*. Київ : Літера ЛТД. 2019. 112 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inklyuzivne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>
6. Колупаєва А. А. *Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі*. Київ : Літера ЛТД. 2019. 160 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/729481/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%B7%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D1%83%20%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96.pdf
7. Компанець Н. М., Луценко І. В. *Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ*. Київ. 2018. 66 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/715519/1/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%B%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D0>

<https://drive.google.com/file/d/0B5Qi1CWJYBOObkNDdy1sWIFtWWhnQUg3a3JpaEFEdlptRjI0/view?resourcekey=0-BaR3vzba1zgebTc9ovXz0Q>

8. Олійник М. І. *Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи*: Монографія. Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2015. 408 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/0B5Qi1CWJYBOObkNDdy1sWIFtWWhnQUg3a3JpaEFEdlptRjI0/view?resourcekey=0-BaR3vzba1zgebTc9ovXz0Q>

9. *Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ*: навчально-методичний посібник. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/712267/2/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4.pdf>

10. *Психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб: концепція, методика, технології* : навчально- методичний посібник. І. О. Луценко, А. М. Богущ, Л. О. Калмикова, В. У. Кузьменко, С. І. Поворознюк, О. Д. Рейпольська ; за наук. редакцією І. О. Луценко. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 213 с. URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24604>

7.2. Допоміжна

1. Бочелюк В. Й., Турубарова А. В. *Психологія людини з обмеженими можливостями*. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 264 с. URL : <https://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/36763d1e5f2745489eddf3508fe1ad94.pdf>

2. Баташева Н. І. *Формування емоційної сфери соціально депривованих дошкільників із затримкою психічного розвитку* : дис. ... кандидата психолог. наук : 19.00.08. – спец. психол. Київ, 2019. 308 с.

3. Бех І. Д. *Особистість у контексті орієнтирів розвивального виховання*. Інноватика у вихованні, 2015. Випуск 1. С. 7-13.

4. Виховання гуманних почуттів у дітей. С. Ладивір та ін. за наук. ред. Т. Піроженко, С. Ладивір, Ю.Манилюк. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 164 с.

5. Дука Т. М. *Збереження та зміцнення психічного здоров'я дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій*. Вісник наукової лабораторії «Дошкільна освіта: історія, перспективи розвитку в ХХІ столітті»: за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. [гол. ред. проф. Л. В. Іщенко]. Умань : АЛМІ, 2017. Вип. IV. С. 15-19. URL :

https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7586/1/Visnik_laboratorii_Doshkilna_osvita_PDF

6. Ілляшенко Т. Д. *Методика психолого-педагогічного вивчення інтелектуального розвитку підлітків. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови* : збірник наукових праць. 2018. Вип. 14. С. 131–138. URL : <https://www.spp.org.ua/index.php/journal/article/view/64>

7. *Інклюзивна освіта: теоретико-методологічні, організаційні засади впровадження: навчально-методичний посібник* / В.І.Шнайдер. Хмельницький: ОППО, 2010. 176 с. URL : https://dnppb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/ref_ogliad_2013_5_Inkluzivna_osvita.pdf

8. Інструктивно-методичні рекомендації “Про організовану і самостійну діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі”. URL : <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/9091/>

9. Каменщук Т. Д. *Методика діагностики рівнів засвоєння просторової знаково-символічної системи знань у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю*. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : зб. наук. праць. Вип. 8. Кам’янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2016. С. 101–113.

10. Кошель А. П. *Використання здоров’язберезувальних технологій у дошкільному закладі*. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, 2016. № 135. С. 41-45.

11. Крутій К. *Концептуальні засади психолого-педагогічного супроводу: принципи і техніки. Гуманізація навчально-виховного процесу* : збірник наукових праць. Спецвипуск 4. За заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Слов’янськ : СДПУ, 2010. Ч.1. 266 с. С. 185-196.

12. Крутій К. Л. *Шляхи запровадження європейської технології «Стіни, які говорять» у практику роботи закладів дошкільної освіти України*. «Молодий вчений» № 5.2 (69.2). Травень, 2019 р. С. 158-161.

13. Ладивір С. *Супровід розвитку дитини на засадах гуманного підходу*. Практичний психолог: дитячий садок, 2013. № 8. С. 17-22

14. Ленартович Н.А., Бондар Г.А. *Здоров’язберезувальні технології в системі роботи класного керівника як один із методів реалізації виховання ціннісного ставлення до себе*. Методичний посібник Вінниця : 2015. 63 с. URL : <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/798>

15. Марко М. М. *Сутність навчально-ігрових технологій. Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2016. Вип.11. С.58-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2016_11_13

16. Матвєєва М. П. *Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку*. Навчально-методичний посібник. М. П. Матвєєва, С. П. Миронова. Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський державний університет, 2005., 164 с.

17. Мельник Н. І. *Професійна підготовка дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: теорія і практика*. Монографія. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 392 с.

18. Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвєєва М. П. *Основи корекційної педагогіки: Навчально-методичний посібник*; / За заг. ред. С.П.Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.

19. Обухівська А. Г. *Методика психолого-педагогічного вивчення розвитку молодших дошкільників*. Virtus : Scientific Journal. 2019. № 38. С. 60–65. URL : https://lib.iitta.gov.ua/718809/1/Scientific_Journal_38_%D0%9E%D0%B1%D1%83%D1%85%D0%B2%D1%81_%D0%BA%D0%B0_%D0%90.%D0%93._60-65.pdf

20. Обухівська А. Г., Ілляшенко Т. Д., Жук Т. В., Замша А. В., Каменчук Т. Д., Якимчук Г. В. *Звіт про науково-дослідну роботу «Вдосконалення науково-методичного забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів в умовах соціальної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами»* (державний реєстраційний номер теми № – 0117U007458). Київ : Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2020. URL : https://lib.iitta.gov.ua/719484/1/%D0%86%D0%A0%D0%A6_%D0%97%D0%92_%D0%86%D0%A2_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87_2017-2019.pdf

21. Олійник М. І., Журат Ю. В., Фесун Г. С. *Розвиток та діагностика пізнавальних процесів дошкільника: навчально-методичний посібник*. Чернівці : Родовід, 2019. 176 с. URL : <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4297>

22. *Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів* : навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с.

23. *Психолого-педагогічний супровід формування особистості дошкільника* : колективна монографія. Т. Кочубей та ін.; за заг. ред. В. Кузя. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 212 с.

24. *Рекреаційна психологія дитинства: теорія і практика*. Кол. монографія. За заг. ред. С.М.Симоненко. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 320 с.

25. *Соціальна і життєва практика дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах навчально-реабілітаційних центрів* : практико-зорієнтований посібник / За ред. канд. істор. наук І. Г. Єрмакова, канд. психол. наук К. С. Тороп, канд. пед. наук К. В. Рейди. Дніпро : «Інновація», 2018. 385 с.

26. *Соціально-реабілітаційні і навчальні програми в роботі інклюзивно-ресурсного центру із сім'ю* : метод. пос. / Т. В. Жук, О. Г. Задорожня, А. В. Замша, Т. Д. Ілляшенко, Т. М. Костенко, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук; за ред. А. Г. Обухівської. Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 208 с. С. 69–86.

27. *Теорія і практика інклюзивної освіти* [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка

інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с. URL : <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3544/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%20-%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D1%8F.pdf>

28. Тім Лорман. *Інклюзивна освіта*: Практичний посібник. Проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». Київ, 2010. 295 с.

29. Швед М. *Основи інклюзивної освіти*: підручник. Львів : Український католицький університет, 2015. 360 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Академічна доброчесність. Сайт кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти. URL : <http://preschool.cv.ua/академічна-доброчесність/>

2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komp onenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

3. ELibUkr Електронна бібліотека України. Ресурси відкритого доступу. URL : <http://www.elibukr.org/uk/resursi/resursividkritogo-dostupu.html>

4. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

5. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

6. Лист Міністерства освіти і науки Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році. URL : Лист Міністерства освіти і науки Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-diyalnosti-psiologichnoyi-sluzhbi-u-sistemi-osviti-v-20222023-navchalnomu-roci>

7. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All

9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>

10. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>

11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All
12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
13. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>.
14. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>
15. Палагнюк О. В. *Сучасні психолого-педагогічні технології роботи з дітьми з особливими освітніми потребами* : електронний курс на освітній платформі MOODLE Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3409>
16. Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах: *Постанова Кабінету Міністрів України 06.02.2015 № 104/52. чинний, редакція від 06.02.2015.* URL: <http://goo.gl/bnGXQT>
17. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/02infres>
18. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка (м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 47). URL: <http://www.library.cv.ua/sample-page-2>